

RAFAEL CATARDI I ARCA

El jove amic Jaume Macià i Guilà va publicar, temps enrera, a "Diario de Sabadell" un interessant article, rodat d'impressions d'una visita a L'Alguer, aquest bocí de terra de parla catalana pertanyent a l'Estat Italià.

En aquest article, em recordà la coneixença i relació que jo havia fet amb l'il.lustre general alguerès, home de lletres, conreador de la Llengua catalana.

En el meu llibre inèdit "Els que he trobat pel camí", del qual he donat a conèixer algunes pàgines en aquesta revista, li tinc dedicat un capítol bio-bibliogràfic. L'al.ludit article del jove Macià m'ha suggerit d'extreure les meves pàgines, de la ineditat.

Alt esvelt, espontàniament erètil, distingit en les actituds i en les maneres, vestit de paisà: així és com vaig conèixer el General Catardi. Sota aquell impecable vestit de paisà, qui hi hauria sospitat l'arrogància d'un general italià, sense un previ coneixement de la seva identitat?

Això era a la Sala del Consell de Cent del Palau Municipal de Barcelona, en la festa dels Jocs Florals de 1971.

Jo hi vaig rebre la seva abraçada, en ésser proclamat Mestre en Gai Saber. Ell era un dels 7 Mantenidors de la tradicional festa literària. Els seus

Retrat per Pere Català i Roca.

companys eren: Miquel Dolç (president), Ricard Fité, Carles Grandó, Joan Valls, Jesús Pabon i Joan Oller i Rabassa (secretari). Com es pot apreciar per aquests noms, hi havia representació de tots els Països Catalans. I no hi mancava tampoc un il.lustre representant de la literatura castellana, en la persona d'un gran amic de Catalunya. Amb l'abraçada del General Catardi, rebia jo l'abraçada dels seus conterrànies, els catalans d'Alguer.

Si a la solemnitat literària fèiem coneixença, fermàvem amistat al sopar subsegüent a la mateixa festa.

Vaig enviar-li uns llibres meus i ell correspongué gentilment

enviant-me'n uns dels seus: "Rimes Alguereses", magnífic volum d'inspirada poesia (amb notes marginals aclaridores de paraules i frases dialectals del català d'Alguer) i "L'ordine de N. S. de la Mercede in Alghero", interessant monografia històrica d'aquest orde religiós, tan barceloní, instaurat a Alguer l'any 1323 (un segle després de la conquesta de Sardenya per les tropes del nostre rei Jaume II) que exerceix encara avui allí la seva influència religiosa.

En rebre la seva primera lletra, restava jo bocabadat davant el seu català impecable. Era possible? La reproduïxo, perquè els lectors participin de la meua admiració i sàpiguen que tot un general italià fou un gran conreador i apòstol de la nostra llengua, conservada, com una vivent relíquia, a la ciutat d'Alguer. Que usés familiarment la llengua nadiua en la seva forma dialectal d'una manera espontània, ja que seria cosa admirable, però que l'escrivís, en la més pura forma literària, ja semblava gairebé un miracle, aquell miracle d'amor a la llengua materna que, sense tant d'esforç, podrien i deuriem fer tots els catalans de mitjana cultura.

Vet ací l'al.ludida primera lletra que rebia d'ell, copiada literalment:

Alguer, Cap d'Any 1972

Molt estimat amic, gràcies per la "Biblioteca Musical", on els joves del "Centre d'Estudis Algueresos" trobaran motiu d'estudi i de plaer. A son temps vaig rebre el vol. III de les vostres Obres i les "Georgiques" i el "Bestiari". He llegit amb interès i admiració. Aquesta és alta poesia: ella pren forma i força de la llengua

El general Rafael Catardi, al murac ("niraghe") La Palma-vera (pròxim a l'Alguer) que ell feu restaurar.
Foto: Pere Català i Roca.

literària. Les meves rimes tenen el vestit modest de la parla dialectal. Jo he volgut deixar un document lingüístic; he volgut fer conèixer l'idioma alguerès com és avui. Això em sembla important. Adreço la present a l'"Editorial Arca" i espero que us arribin, ensems a les gràcies afectuoses, els meus vots de felicitat per l'Any Nou.

Vostre amb amistat devota

Rafael Catardi

Copiat exactament de l'original amb tots els punts i comes.

...

Fou una amistat ben efímera, la nostra. Moria al cap de 3 anys d'iniciada: el 22 de juny de 1974. Llàstima que no hagués pogut ocupar la presidència dels 7 Mantenidors dels Jocs Florals de Barcelona de 1975, per a la qual havia estat proposat.

Els "Amics d'Alguer", de Barcelona, dedicaren una sessió necrològica a l'insigne alguerès catalanòfon i catalanòfil a l'"Auditorium Valls i

Alguer Cap d'Any 1972

Molt estimat amic, gràcies per la "Revista Musical" on els joves del Centre d'Estudis Algueresos trobaren motiu d'estudi i de plaer - a seu temps vaig rebre el vol. III de les vostres obres i les "Georgiques" i el "Bertrani" - He llegit amb interès i admiració - Agraït és altre gràcies: ella per forma i força de la llengua i literària - les meves "Rimes" tenen el vestit modest de la parla dialectal. Jo he volgut deixar un document lingüístic; he volgut fer conèixer l'idioma alguerès com és avui - Això em sembla important. Adreço la present a l'Editorial Arca, afegint l'Arca i espero que us arribin, ensems a les gràcies afectuoses, els meus vots de felicitat per l'Any Nou - Us heu donat amb amistat devota - R. Catardi

Taberner" de l'"Arxiu de la Corona d'Aragó", el dia 26 de novembre del mateix any de la defunció.

Hi assistiren, representants del "Centre d'Estudis Algueresos"; els professors Antonella Salvietti i Antoni Oliva.

Hi portaren la veu cantant Josep M.ª Garrut, Pere Català i Octavi Saltor.

Hi fou projectat un film documental.

Posteriorment s'organitzà una expedició de catalans a Alguer, per tal de visitar la seva tomba i deixar-hi, junt amb la pregària, un ram de flors. Recordem entre els il·lustres expedicionaris: el Dr. Trueta, Antoni M.ª Margarit, Pere Català, Octavi Saltor... Foren rebuts i honorats per la vídua de l'escriptor postumament homenatjat, la senyora Maria de Trieste. La "Coral" del "Centre d'Estudis Algueresos", fundada i sostinguda per Rafael Catardi, coronà l'acte de germanor catalano-algueresa amb un recital de cançons populars i modernes al "hall" del "Gran Catalunya Hotel" situat a la "Via Catalogna".

En aquella ocasió, Octavi Saltor llegí el següent emotiu sonet:

Si en vida comanares legions,
i els duies a l'estrènia batalla
en mort la nostra llengua amb tu no calla,
i al teu conjur dilata els horitzons.
Mediterranis foren els teus mons,
pacífic el teu gest. Mai la baralla
pogué en ton esperit trobar una falla,
ni entelar el teu esclat d'il·lusions.

La teva tomba, monument patrici,
consagra el teu delit esponsalici
que ens il·lumina amb perennal claror.
El Laci, per l'Alguer, va a Catalunya,
i encara ets tu qui la batuta empunya
d'aquest magne concert de germanor.

L'autor d'aquest sonet el donà a conèixer en un sentit article evocatiu de la referida festa de germanor catalano-algueresa en el "Diario de Barcelona" del 15 d'abril de 1975, sota el títol de "Una tomba algueresa".

A la làpida d'aquesta tomba, hi figura el nom del gloriós sepultat, en català, seguit d'uns versos catalans propis que ell mateix havia escollit.

....

L'any 1945, Rafael Catardi es retirà de la carrera militar amb el grau de general. A partir d'aquella data, consagrà de ple la seva vida al foment de la llengua i de la cultura catalanes a l'Alguer. Ho certifiquen les dates dels seus llibres en català. L'any 1960, publicà a Sasser, amb versions italianes, un "Cançoner musical de líriques alguereses", i l'any 1971, l'Editorial Barcino li publicava el llibre, ja dessús esmentat, "Rimes alguereses".

Col·laborà a diverses publicacions catalanes, ja com a corresponsal, ja com articulista.

Aquest il·lustre català d'Alguer mereix ésser perpètuament recordat pels catalans. □

És una gentilesa de

Radio Grau

DISCS -
ALTA FIDELITAT -
TELEVISIÓ EN COLOR -
ELECTRODOMÈSTICS -

Rambla, 14
Tel. 725 93 33